МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра геоморфології і палеогеографії

Затверджено
на засіданні кафедри геоморфології
і палеогеографії
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри
Дубіс Л.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Географічні концепції природоохоронної справи»,
що викладається в межах ОПП (ОПН)
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 106 Географія

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Географічні основи природоохоронної справи
Адреса викладання дисципліни	Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	географічний факультет, кафедра геоморфології і палеогеографії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: 10 «Природничі науки» Спеціальність : 106 «Географія» Нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
Викладачі дисципліни	*Брусак Віталій Пилипович*, канд. геогр. наук, доцент кафедри геоморфології і палеогеографії
Контактна інформація викладачів	Vitaliy.Brusak@lnu.edu.ua brusak_vitaliy@ukr.net
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Середа з 13.30 до 14.30 год., адреса: аудиторія 39, вул. П. Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000. Також можливі он-лайн консультації засобами Microsoft Teams. Для погодження часу консультацій необхідно написати на корпоративну електронну пошту викладачів.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/course/geomorphologyandpaleogeography
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна «Географічні концепції природоохоронної справи» як інтегральна дисципліна узагальнює теоретичні і практичні знання у галузі охорони навколишнього природного середовища на міжнародному і національному рівнях та спрямована на розв'язання проблем і практичних завдань у галузі охорони навколишнього природного середовища з позицій географічного підходу. Тематика курсу передбачає: вивчення теоретичних географічних основ природоохоронної справи і напрямків природоохоронної діяльності, основних етапів еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні, функцій природоохоронних територій та структуру і географію природно-заповідного фонду України, програму і методи наукових досліджень на природоохоронних територіях, біологічні і географічні аспекти оптимізації та проектування природоохоронних територій і їх мережі та екологічної мережі, міжнародну співпрацю у галузі охорони природи. Ця дисципліна забезпечує такі важливі компетенції для магістрів з географії: дослідницькі навики і вміння, здатність ідентифікувати проблеми і чинники, які їх зумовлюють у галузі охорони навколишнього природного середовища, а також розробляти шляхи їх ефективного вирішення з географічних позицій .
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Географічні концепції природоохоронної справи» є нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки, яка розроблена на кафедрі геоморфології і палеогеографії ЛНУ імені Івана Франка у рамках магістерської освітньої програми 106 «Географія». Викладається у І семестрі обсягом в 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета дисципліни: теоретична і практична підготовка студентів до вирішення проблем у галузі охорони навколишнього природного середовища з позицій географічного підходу. *Основні цілі курсу* «Географічні концепції природоохоронної справи» включають: 1) ознайомлення з теоретичними географічними концепціями природоохоронної справи і напрямками природоохоронної діяльності,

	2) вивчення основних етапів еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні, функцій природоохоронних територій та структури і географії природно-заповідного фонду України, 3) засвоєння програми, методів і методології наукових досліджень на природоохоронних територіях, 4) здобуття знань про біологічні і географічні аспекти оптимізації природоохоронних територій, їхньої мережі й екомережі та міжнародну співпрацю у галузі охорони природи.
Література для вивчення дисципліни	*Базова література:* 1. Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник. – Київ: Знання, 2014. – 550 с. 2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П.Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с. 3. Петлін В., Міщенко О. Прикладне ландшафтознавство: підручник. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021. – 328 с. 4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 5. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с. 6. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 7. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 8. Царик Л. Природокористування : навчальний посібник / Л. Царик, І. Барна, І. Вітенко та ін. – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с. *Додаткова література:* 1. Андриенко Т.Л., Плюта Е.И., Прядко Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наук. думка, 1991. – 154 с. 2. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с. 3. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. – К.: Киев. экол.-культур. центр, 2002. – 272 с. 4. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25–35. 5. Брусак В. Природоохоронні ресурси / В. Брусак, Ю. Зінько, Я. Кравчук, Д. Кричевська, Б. Сенчина, О. Шевчук // Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207. 6. Брусак В. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / В. Брусак, Є. Іванов, Д. Кричевська, І. Ковальчук, І. Койнова, Л. Курганевич, М. Лопушанська, О. Пилипович, Б. Сенчина // Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532. 7. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156. 8. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. – С. 405–434.

	9. Заповідні екосистеми Карпат / С. Стойко, Е. Гадач, Т. Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М. Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с. 10. Кіптач Ф. Депресивні регіони України: екологічна компонента. Монографія. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 288 с. 11. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: "Ліра", 2002. – 328 с. 12. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. – Київ, 1998. – 132 с. 13. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під ред. докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с. 14. Створення екологічних коридорів в Україні / Під ред. Ф. Деодатус, Л. Проценко. – Київ: Вид-во «Журнал «Радуга», 2010. – 160 с. 15. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с. 16. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – Київ : Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с. 17. Яворський А.І. Конструктивно-географічні заади організації природоохоронних територій (на прикладі Карпатського НПП). – Івано-Франківськ, Фоліант, 2012. – 192 с. 18. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. / Pod red. Anny Liro. IUCN-Poland, Warszawa. – 1995. 19. Navrh narodnej ecologickej siete Slovenska-NECONET. // National Ecological Network of Slovakia. IUCN – Bratislawa. – 1996. 20. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Counsil of Europe. Strasbourg. – 1996. 21. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p. 22. Perspectives of ecological networks / Tdited by: P. Nowicki, G. Bennett, D. Widdeleton, S.Rientijes, R. Wolters. – Europien Centre for Nature Conservation publication series on Man and Nature, vol. 1, August 1996, Arnhem. – 187 p. *Інформаційні ресурси:* 1. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України. 2. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. 3. http://unesco.org.ua/ – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. 4. http://www.ecnc.nl/doc/lynx/ – сторінка Всеєвропейської екологічної мережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. 5. http://www.panda/org/ – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International) 6. http://ramsar.org/ – сторінка Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міднародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971).
Тривалість курсу	90 год. (3 кредити ЄКТС)
Обсяг курсу	*Денна форма навчання:* 90 годин, з них 16 годин лекцій, 16 годин семінарських/практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
Очікувані	У результаті вивчення дисципліни «Географічні концепції

результати навчання	природоохоронної справи» студент повинен: *знати:* головні географічні концепції та теоретичні основи природоохоронної справи і напрямки природоохоронної діяльності; основні етапи еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні; структуру, функції і географічні закономірності поширення природоохоронних територій в Україні; програму і методологію наукових географічних досліджень на природно-заповідних територіях в Україні; географічні концепції організації та ландшафтно-геоморфологічні підходи до проектування заповідних об'єктів та екомережі; природоохоронні категорії МСОП та основні напрями міжнародної співпраці у галузі охорони природи. *вміти:* здобувати інформацію про сучасний стан довкілля і регіональні екологічні проблеми в Україні; аналізувати організаційно-правові засади природоохоронної справи та географічні закономірності структури природно-заповідного фонду України й окремих природоохоронних територій. *володіти:* вмінням інтегрувати теоретико-прикладні знання з курсу у проектну діяльність природоохоронного спрямування (на прикладі новостворених громад і територіально-адміністративних утворень, окремих природних регіонів тощо); навиками виконання презентації у середовищі PowerPoint з природоохоронної тематики та опрацювання великих масивів природоохоронно-географічних даних у середовищі Excel; майстерністю ведення дискусії/диспуту на предмет географії природоохоронних територій макрорегіонів світу, регіонів України тощо; вмінням організації індивідуальної науково-дослідницької роботи; командної роботи; лідерськими навиками; навиками самопрезентації.
Ключові слова	природоохоронна справа, природоохоронна діяльність, географічні концепції, природно-заповідний фонд, проблеми, функції, оптимізація природоохоронних територій.
Формат курсу	Очний, заочний ***Очна (денна) форма*** навчання передбачає постійний особистий контакт науково-педагогічного працівника і студента, що забезпечує надбання глибоких системних знань, стійких умінь. Студенти денної форми навчання зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно з робочою програмою. ***Заочна форма навчання*** **–** це навчання, яке поєднує в собі риси самостійного й очного навчання. Характеризується етапністю. На першому етапі відбувається отримання бази знань і методики для самостійного засвоєння навчальної інформації та формування умінь, на другому етапі студент-заочник самостійно засвоює навчальний матеріал, виконує заплановані індивідуальні завдання та проводиться безпосередня перевірка результатів навчання.
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ «ГЕОГРАФІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СПРАВИ»[1]
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру: оформляється за результатами поточної праці студентів на курсі упродовж семестру та тестового письмового опитування.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з екології, раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, природно-заповідної справи.
Навчальні методи та техніки, які	Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення семінарських занять, а також організація самостійної роботи

будуть використовуватися під час викладання курсу	студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання. На семінарських заняттях здійснюється роз'яснення сутності завдань і підходів до їх вирішення, а також вирішення проблемних питань. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як проблемні лекції, робота в малих групах (семінари-дискусії). Проблемні лекції застосовуються при читанні тем, пов'язаних з еволюцією концепцій та етапів охорони природи в світі й Україні та заключної лекції щодо міжнародної співпраці у галузі охорони природи. Різновидністю проблемних лекцій є міні-лекції, що застосовуються при висвітленні теми щодо географічних закономірностей поширення природоохоронних територій в Україні. Також широко використовуватиметься форма семінарів-дискусій. Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми. Вони будуть використані для семінарських занять, пов'язаних з сучасним станом довкілля в Україні та їхніми географічними закономірностями, регіональними екологічними проблеми держави.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання. Для вивчення курсу достатньо володіти такими програми як Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point.
Критерії оцінювання (окремо д ля кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співідношенням: • семінарські і виступи: 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40; • контрольні заміри (1 модуль): 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10; • залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50 Підсумкова максимальна кількість балів 100 Протягом семестру студент може набрати 50 балів. Приклад розподілу балів по темах на семінарських заняття і залікового опитування подається нижче[2]. Під час залікового опитування студент може набрати ще 50 балів. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке містить теоретичні і тестові запитання по кожній темі навчальної дисципліни. Для написання залікового завдання необхідний допуск, а саме наявність не менше 20 балів за поточний семестр. Отримані бали під час залікового опитування додаються до балів, отриманих на семінарських заняттях. *Письмові роботи:* Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (практичні роботи, індивідуальне навчально-дослідне завдання, змістові модулі тощо). *Академічна доброчесність*: Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття

	курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. *Література.* Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, які відсутні з поміж рекомендованих, але які розкривають завдання лекційного курсу та практично-семінарських занять, індивідуального навчально-дослідного завдання. *Політика виставлення балів*. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні (змістові модулі 1–2), виконанні семінарських робіт, підготовці індивідуального навчально-дослідного завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарського заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до заліку	1. Об'єкт і предмет вивчення природоохоронної справи. 2. Зміст системно-географічного підходу у природоохоронній справі. 3. Основні концепції і напрями природоохоронної діяльності. 4. Перелічіть природоохоронні дії з напряму "Моніторинг природного середовища". 5. Природоохоронні дії напряму «Відновлення природних ресурсів». 6. Концепції утилітарної і пересурсної охорони природи. 7. Концепція біосферної охорони природи, її суть. 8. Основні етапи еволюції концієпцій природоохоронної справи в Україні. 9. Охарактеризуйте концепції охорони природи в Україні у кінці XIX – поч. XX ст. 10. Охарактеризуйте концепції та розвиток природоохоронної справи в Україні у 1930–1960-тих роках. 12. Сучасний етап розвитку концепції природоохоронної справи в Україні. 13.Охарактеризуйте динаміку заповідання в Україні у XIX – XXI ст. 14. Перелічіть природні заповідники Криму. 15. Назвіть національні природні парки Українських Карпат. 16. Назвіть національні природні парки на Поліссі. 17. Перелічіть природні заповідники у Степовій зоні України. 18. Перелічіть природні заповідники у широколистяно-лісовій зоні. 19. Назвіть національні природні парки і заповідники розташовані на узбережжі Чорного моря. 20. Концепція та структура природно-заповідного фонду України. 21. Охарактеризуйте об'єкти вищої категорії заповідності в Україні та концепцію їхнього функціонування. 22. Поділ заказників за об'єктами охорони та рівнем значимості. 23. Поділ пам'яток природи за об'єктами охорони і значимістю. 24. Зміст концепції полдіфункціональності природоохоронних територій. 25. Перелічіть соціально-економічні функції заповідних територій, їхня суть.

	26. Перелічіть природоохоронні функції природоохоронних територій. 27. Перелічіть наукові і соціально-економічні функції заповідних територій. 28. Культурно-дидактичні функції заповідних об'єктів, їх суть. 29. «Озонова проблема»: суть, причини, концепція шляхів вирішення. 30. Проблема глобального потепління: суть, причини, концепції і шляхи вирішення 31. Концепція ядерної і радіаційної безпеки в Україні. 32. Вплив забруднення довкілля на стан здоров'я населення України. 33. Екологічна мережа України: завдання і структурні елементи, географічні концепції формування. 34. Перелічіть транскордонні природоохоронні території України та географічні концепції їхнього формування. 35. Рамсарська конвенція, її об'єкти та концепція розвитку в Україні. 36-39. Концепція функціонування, статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму природних заповідників (біосферних заповідників або національних природних парків або заказників). 40. Концепції природоохоронних конвенцій, на яких базується міжнародна співпраця України в галузі охорони довкілля. ***Зразки тестів*** 1. До якого напрямку природоохоронних діяльності відноситься дія "Створення заповідників з метою збереження генофонду": а) захист середовища від негативних наслідків втручання людини; б) регулювання природних процесів; відновлення природних ресурсів. 2. Охороні яких об'єктів присвячена «Зелена книга України»: а) стратотипів; в) рослинних угруповань; в) видів флори і фауни. 3. Який з перелічених заповідників знаходиться на Поліссі: а) Медобори; б) Черемський; в) Канівський; г) Дніпровсько-Орільський. 4. Який відсоток заповідності України був у 1992 р.: а) 0,02%; б) 2,1%; в) 0,8%, г) 3,1%. 5. Український степовий заповідник створено у: а) 1927 р.; б) 1961 р.; в) 1886 р.; г) 1916 р. 6. Яких пам'яток природи згідно Закону України про природно-заповідний фонд не існує: а) ботанічних; б) лісових; в) гідрологічних; г) геологічних. 7. Який відсоток заповідності Львівської області станом на 1.01.2021 р.: а) 6,7%; б) 10,5%; в) 7,1%; г) 7,4%. 8. Який з перелічених заповідників кластерного типу є біосферним: а) Дунайський; б) Карпатський; в) Український степовий.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості викладання курсу буде надано після завершення курсу.

[2] Приклад розподілу балів з курсу
«Географічні основи природоохоронної справи»

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	100
10	12	8	10	15	10	10	12	13	

Т1, Т2 ... Т7 – теми занять

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

<table>
<tr><td rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</td><td colspan="2">Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</td><td>для заліку</td></tr>
<tr><td>90 – 100</td><td>відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>81-89</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>71-80</td></tr>
<tr><td>61-70</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>51-60</td></tr>
<tr><td>*</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td></tr>
<tr><td>*</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr>
</table>

* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

[1] СХЕМА КУРСУ «ГЕОГРАФІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СПРАВИ»

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література, ресурси в інтернеті	Завдання; лекції, семінари /самостійна робота, год. (стаціонар/ *заочники*)	Термін виконання
1-й тиждень	**Тема 1. Природоохоронна справа: концепції, об'єкт, предмет, завдання вивчення та основні напрямки природоохоронної діяльності.** Сутність природоохоронної справи, її місце у системі «природокористування – охорони природи». Географічні концепції у природоохоронній справі. Основні напрямки природоохоронної діяльності.	Лекція	1. Царик Л. Природокористування: навч. посібник / Л. Царик, І. Барна, І. Вітенко та ін. – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с. 2. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с. 3. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / За заг.ред. М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с. 4. Голубець М.А. Від біосфери до соціосфери. - Львів: Поллі, 1997. - 256 с. 5. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.	2 / 3 год. *1 / 4 год.* Опрацювання матер. лекції	-
2-й тиждень	**Тема 1.** Географічні закономірності і концепції сучасного стану довкілля в Україні. Регіональні екологічні проблеми в Україні.	Семінар-дискусія	1. Кіптач Ф. Депресивні регіони України: екологічна компонента. Монографія. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 288 с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа: навч. посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп»,	1. Стан і зміни якості водного середовища. 2. Стан біобезпеки. Ядерна і радіаційна безпека 3. Вплив забруднення довкілля	1 тиждень

			2013. – 256 с. 4. http://www.menr.gov.ua/ – Національна доповідь про стан охорони навколишнього природного середовища в Україні.	на стан здоров'я населення 2 / 1 год. *1 / 4 год.*	
3-й тиждень	**Тема 2. Основні етапи еволюції концепцій охорони природи в світі та в Україні.** Основні етапи видової, ресурсної, територіальної та екологічної охорони природи. Історія розвитку охорони природи в світі і в Україні.	Проблемна лекція	1. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с. 2. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. - К.: Киев. экол.-куль-тур. центр, 2002. – 272 с. 3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.	2 / 8 год. *1 / 8 год.* Опрацювання матер. лекції	
4-й тиждень	**Тема 2.** Історія та концепції охорони природи в Україні.	Семінарське заняття	1. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с. 2. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. - К.: Киев. экол.-куль-тур. центр, 2002. – 272 с. 3. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг.ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с. 4. Царик Л.П. Заповідна справа: навч. посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.	1. Історія охорони земельних і водних ресурсів, лісів, рослинного і тваринного світу. 2. Етапи і концепції розвитку заповідної справи в Україні. 2 / 8 год. *1 / 8 год.*	1 тиждень
5-й тиждень	**Тема 3. Концепція поліфункціональності природоохоронних територій та наукові засади природоохоронної справи.**	Лекція	1. Андриенко Т.Л., Плюта Е.И., Прядко Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наук. думка, 1991. - 154 с.	2 / 30 год. *2 / 26 год.* Опрацювання матер. лекції	

	Наукові засади природоохоронної справи та концепція поліфункціональності природоохоронних територій. Відмінності функціонального призначення об'єктів різних категорій заповідності. **Тема 4. Проблеми і концепції збереження біорізноманіття і ландшафтів та сталого розвитку.** Поняття біотичне і ландшафтне різноманіття. Концепція сталого розвитку людства.		2. Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник. – Київ: Знання, 2014. – 550 с. 3. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. - Львів: Світ, 1991. – 248 с. 4. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 5. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.		
6-й тиждень	**Тема 3.** Організаційно-правові засади і концепції природоохоронної справи.	Семінарське заняття	1. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с. 2. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К. : Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с. 3. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про природно-заповідний фонд України", "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки", "Про екологічну мережу", "Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні (Програма "Заповідники")	Огляд природоохонного законодавства України. 2 / 4 год. *1 / 10 год.*	1 тиждень
7-й тиждень	**Тема 5. Структура природно-заповідного фонду України та організаційно-правові засади**	Лекція	1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34. - С. 1130-1156.	2 / 2 год. *2 / 4 год.* Опрацювання	

	заповідної справи. Диспропорції географічного розподілу природно-заповідних об'єктів. Програмні документи та концепції розвитку природозаповідної справи на сучасному етапі.		2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України: статистичні дані структури і динаміки ПЗФ держави.	матер. лекції	
8-й і 10-й тижні	**Тема 4.** Структура природно-заповідного фонду України. Географічні концепції формування екологічної мережі України.	Семінарське заняття	1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34. - С. 1130-1156. 2. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України.- 2000.- № 47.-С. 405-434. 3. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. - Львів: Світ, 1991. - 248 с. 4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 5. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 6. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України: статистичні дані структури ПЗФ держави.	1. Функції природно- заповідних територій 2. Загальна характеристика ПЗФ держави. 3. Статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму різних категорій ПЗФ. 4.Завдання і структура екологічної мережі України. 4 / 2 год. *1 / 10 год.*	1–3 тижні

9-й тиждень	**Тема 6. Концепція наукових досліджень на природно-заповідних територіях.** Концепції й історичні аспекти організації наукових досліджень на природно-заповідних територіях. Програма “Літопису природи”.	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під редакцією докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с.	2 / 2 год. *1 / 6 год.* Опрацювання матер. лекції	
11-й тиждень	**Тема 7. Концепція географічних досліджень на природно-заповідних територіях.** Концепція, структура, основні напрямки, види та завдання фізико-географічних досліджень заповідних територій, алгоритм їх реалізації.	Лекція	1. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25-35. 2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с.	2 / 8 год. *1 / 4 год.* Опрацювання матер. лекції	
12-й тиждень	**Тема 5.** Наукові дослідження на природно-заповідних територіях.	Семінарське заняття	1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під редакцією докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с.	1. Програма Літопису природи. 2. Екологічний і геосистемний моніторинг. 3. Методичні засади проведення географічної інвентаризації. 2 / 4 год. - / 4 год.	1 тиждень
13-й тиждень	**Тема 8. Біологічні і географічні концепції оптимізації природно-**	Лекція	1. Створення екологічних коридорів в Україні / Під ред. Ф. Деодатус, Л. Проценко.	2 / 8 год. *1 / 10 год.*	

	заповідних територій та їх мережі. Біологічні, географічні і біогеографічні підходи і концепції організації та функціонування заповідних об'єктів. Ландшафтно-геоморфологічні принципи проектування заповідних територій.		– Київ: Вид-во «Журнал «Радуга», 2010. – 160 с. 2. Петлін В., Міщенко О. Прикладне ландшафтознавство: підручник. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021. – 328 с. 3. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с. 4. Яворський А.І. Конструктивно-географічні засади організації природоохоронних територій (на прикладі Карпатського НПП). – Івано-Франківськ, Фоліант, 2012. – 192 с.	Опрацювання матер. лекції	
14-й і 16-й тижні	**Тема 6.** Міжнародна співпраця в галузі охороні природи.	Семінарське заняття	1. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. – Київ, 1998. – 132 с. 2. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Counsil of Europe. Strasbourg. – 1996. 3. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p. http://unesco.org.ua/ – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. 4. http://www.ecnc.nl/doc/lynx/ – сторінка Всеєвропейської екологічної мережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. 5. http://www.panda/org/ – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International) 6. http://ramsar.org/ – сторінка Конвенції про	1. Огляд головних міжнародних природоохоронних конвенцій. 2. Природно-заповідні категорії МСОП. 3. Рамсарські угіддя України. 4. Транскордонні природоохоронні території України. 4 / 6 год. - */ 6 год.*	1–3 тижні

			водно-болотні угіддя, що мають міднародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971).		
15-й тиждень	**Тема 9. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Міжнародна співпраця у галузі охорони природи.** Основні напрямки міжнародної співпраці у галузі охорони природи	Проблемна лекція	1. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: "Ліра", 2002. – 328 с. 2. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 3. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. / Pod red. Anny Liro. IUCN-Poland, Warszawa. – 1995. 4. Navrh narodnej ecologickej siete Slovenska-NECONET. // National Ecological Network of Slovakia. IUCN – Bratislawa. – 1996. 5. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Counsil of Europe. Strasbourg. – 1996. 6. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p.	2 / 2 год. *1 / 4 год.* Опрацювання матер. лекції	